

PROFESOR PAVEL FLOSS SEDMDESÁTILETÝ

V září se dožívá sedmdesátky náš kolega, „pilíř“ katedry filosofie v Olomouci, profesor Pavel Floss. Prakticky celý svůj život byl nějak spjat s Olomoucí, v níž se ostatně narodil, a s moravskými kraji – působil mimo jiné v Přerově či v Uherském Brodě. Jeho filosofické vzdělání a rozhled jsou inspirativně rozklenuty od důkladné analýzy pozdně středověké a renesanční filosofie (zde Pavel Floss zvláště tíhne k dílu M. Kusánského a našeho J. A. Komenského a snaží se je předvádět v dosud nezahlédnutých fasetách), přes diskuse o povaze současné filosofie a vůbec celé postmoderní epochy až k dějinám výtvarného umění, jehož vývoj i význam sleduje vždy v dobových filosofických kulisách. Doma pak byl ovlivněn i konfrontován zejména s myšlením J. L. Fischera, J. Patočka a R. Kalivody.

Pavel Floss se ovšem filosoficky rozvíjel v době, kdy ten, kdo si chtěl zachovat vnitřní důstojnost a vnější slušnost, musel nutně hledat pozice mimo oficiální struktury. Nikdy si s komunistickou mocí nezašel, zároveň však trpělivě kultivoval prostředí, v němž směl pracovat. Byly to sice většinou regionální instituce (muzea v Uherském Brodě či v Přerově), protože však svou práci doplňoval obrovským filosofickým rozhledem, staly se brzy jeho originální studie o Komenském, širším duchovním základu renesance a dalších souvisejících jevech zásadními pro celou odbornou disciplínu, a to v evropském i světovém dosahu. Malý zázrak představuje původně regionální časopis *Studia comeniana et historica*, který, skryt v nenápadném prostředí, publikoval pod redakcí Pavla Flosse nevidaně přínosné studie a nabízel příležitosti lidem, kteří nesměli oficiálně působit – za všechny jmenujme například historika Josefa Válku nebo filosofa Stanislava Sousedíka. Navázané kontakty, sahající až k pražským, brněnským a některým zahraničním myslitelům, našly ještě jedno využití – v bytových seminářích, které spolu s bratrem Karlem organizoval už prakticky od 60. let (docházeli na ně ještě J. L. Fischer či Metoděj Habáň). Málokdo si uvědomuje, že organizací těchto neoficiálních diskusí předběhl tak trochu pozdější „podzemní university“ disidentských kruhů v Praze.

Po revoluci v roce 1989, už jako zralý myslitel, mohl své nabyté znalosti plně využít jako universitní učitel v Olomouci – z jeho rozhledu a nadšení mohla těžit celá katedra filosofie. Brzy na ní založil Kabinet pro studium středověké a renesanční filosofie, v němž se mu podařilo sdružit a vychovat mnoho mladých filosofů. Ve spolupráci s olomouckou theologickou fakultou pak vybudoval, rozběhl a dlouhá léta řídil velmi významné a produktivní Centrum pro práci s patristickými texty, které se zaměřuje nejen na pořádání konferencí a produkci odborných analýz, ale i na překlady a komentované publikace klasických děl středověké a renesanční filosofické a theologické literatury. Mnohdy se jedná o prvopřeklady s bohatým poznámkovým aparátem a kulturní dosah těchto počinů docení zřejmě až nastupující generace. Filosofická práce Pavla Flosse zraje nyní navíc do velkých a zásadních syntéz: před lety vydal

v nakladatelství Vyšehrad první díl své obsáhlé trilogie *Architekti středověkého vědění*, na nejbližší roky chystá její pokračování.

Pavel Floss byl vždy cílevědomý, nesmírně výkonný, a přitom tolerantní a chtivý diskusí. A to přesto, že od mládí trpěl velkým handicapem – vinou zákeřné choroby se mu neustále zhoršoval zrak, takže již po dlouhá léta nemůže plnohodnotně číst a psát. Vzbuzuje největší úctu a uznání, uvědomíme-li si, že se musel obejít prakticky celý život bez psaných poznámek a že vše, co kdy přečetl a promyslel, musel držet jen ve své paměti. Zprvu mu velmi a nezištně pomáhal jeho bratr Karel, když mu četl filosofické texty a pomáhal mu s jejich zpracováváním. Poté tuhle roli převzali Pavlovi žáci a spolupracovníci na katedře a v Centru, nyní, aspoň z podstatné části, moderní počítačová technika. Pavel si nikdy na svou indispozici nestěžoval a někteří studenti ji ani nezaregistrují. Snad ho potěší, že my, kteří jsme mu mohli být při jeho práci nablízku, jsme ji brali jako obdivuhodný příklad úsilí a vůle, který nás povzbuzoval ve chvílích osobních trampot.

Z organizačních důvodů, které jeho rodná katedra nemůže bohužel nijak ovlivnit, byl Pavel Floss v letošním roce emeritován. Ačkoli tím nabytý čestného titulu, ztratil statut regulérního zaměstnance. Přesto chce dál katedře pomáhat – bude dále přednášet, bádát a zasedat ve zkušebních komisích – v žádném z těchto oblastí se zatím bez jeho erudice a pedagogické zkušenosti neobejdeme. Je to ušlechtilé gesto, potvrzující jeho schopnost nepodléhat protivenstvím a dávat milované filosofii maximum. Je patrné, že světlo, na něž byl jeho zrak po celý život tak smutně chudý, čerpá odjinud – z hlubin, kam málokterý z nás dohlédnou.

Budeme rádi, když mu budeme moci být ještě dlouhá léta nablízku.

Ivan Blecha